

## บทที่ 5

### สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ปีงบประมาณ 2547 ในด้านสภาพแวดล้อม ด้านปัจจัยป้อน ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 80 คน ครูผู้รับผิดชอบโครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 80 คน ผู้ปกครอง จำนวน 80 คน กรรมการสถานศึกษา จำนวน 80 คน และนักเรียน จำนวน 80 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ปีงบประมาณ 2547 รวมทั้งสิ้น 400 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607-608) และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบสอบถามผู้บริหารสถานศึกษาและครูอนามัย มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .45-.94 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 แบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษา มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .26-.91 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .96 และแบบสอบถามนักเรียน มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อระหว่าง .27-.71 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .82 ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS for Windows สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ( $\bar{X}$ ) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ( $SD$ ) และการทดสอบค่า  $t$

#### สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมิน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านปรากฏผลดังนี้

1. ผลการประเมินด้านสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับความเหมาะสมและสอดคล้องของวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน
2. ผลการประเมินด้านปัจจัยป้อนเกี่ยวกับความเหมาะสมของงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร และ วิธีดำเนินการตามโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางแต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการเกี่ยวกับความเหมาะสมของกระบวนการดำเนินงานตามโครงการที่ปฏิบัติจริง ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา ในเรื่องการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน ส่วนเรื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียนและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากแต่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน และตามความคิดเห็นของนักเรียนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน

4. ผลการประเมินด้านผลผลิตหรือผลงานเกี่ยวกับความสอดคล้องของผลการดำเนินงานโครงการกับวัตถุประสงค์ของโครงการ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษา มีความสอดคล้องกับผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากผ่านเกณฑ์การประเมิน

5. ผลการศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินงาน โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบโครงการ ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และนักเรียน พบว่า

#### 5.1 ด้านบุคลากร

บุคลากรมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินโครงการ ทำให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเท่าที่ควร บุคลากรแต่ละคนมีภาระงานมาก จึงทำให้ไม่มีเวลาในการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพได้เต็มที่ โรงเรียนขาดบุคลากรที่มีความชำนาญด้านการส่งเสริมสุขภาพจึงทำให้การส่งเสริมสุขภาพในสถานศึกษาไม่มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้การสนับสนุนจึงทำให้ครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและบุคลากรอื่นในสถานศึกษาไม่กล้าคิด กล้าตัดสินใจและร่วมมือกัน

#### 5.2 ด้านงบประมาณ

งบประมาณมีจำกัดไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา เนื่องจากในแต่ละปีงบประมาณที่ได้รับจัดสรรมีจำนวนน้อยจึงทำให้ยากต่อการวางแผนปฏิบัติการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

#### 5.3 ด้านวัสดุอุปกรณ์

วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา เนื่องจากงบประมาณมีจำกัด ขาดวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จึงทำให้การ

ดำเนินงานขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเอกสาร คู่มือในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพมีน้อย

5.4 ด้านการดำเนินงานตามภารกิจต่าง ๆ ไม่มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการ

### การอภิปรายผล

การประเมินผลโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ชลบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การประเมินด้านสภาพแวดล้อม พบว่า ผู้บริหาร และครูผู้รับผิดชอบโครงการ มีความเห็นสอดคล้องโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด เมื่อแยกพิจารณาแต่ละประเด็นพบว่า การประเมินด้านสภาพแวดล้อมสูงกว่าเกณฑ์ทุกข้อ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของโครงการมีความชัดเจน วัตถุประสงค์ของโครงการนำไปสู่การปฏิบัติได้ วัตถุประสงค์ของโครงการครอบคลุมภารกิจที่กำหนด วัตถุประสงค์ของโครงการเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทำให้นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทำให้นักเรียนมีอนามัยส่วนบุคคลที่ดี โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพทำให้นักเรียนรู้จักการป้องกันโรค โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสร้างนิสัยการรักษาสุขภาพแก่นักเรียน ครูและชุมชน เป้าหมายของโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนและครู และเป้าหมายของโครงการเป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ครู และชุมชน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจจะเป็นเพราะว่าวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี สอดคล้องกับสภาพความต้องการของชุมชนและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายของโครงการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาได้ประชุมชี้แจงให้บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ โดยมีคู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของกรมอนามัย ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ (กรมอนามัย, 2543 ข, คำนำ) ดังที่ ประชุม รอดประเสริฐ (2545, หน้า 15) ที่กล่าวว่า การจัดทำโครงการจะต้องมีการกำหนด ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์การประเมินเป็นลำดับแรก เพราะวัตถุประสงค์เป็นทิศทางในการดำเนินงาน วัตถุประสงค์จะต้องเป็นข้อความที่มีความชัดเจน ไม่คลุมเครือและสามารถประเมินผลและวัดผลได้ น็อก (Knox, 1972, p. 199) ที่กล่าวว่ารูปแบบในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นความสัมพันธ์เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ และเงื่อนไขที่เป็นจริงต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมซึ่งจะช่วยในการวินิจฉัยปัญหา เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานซึ่งจะเป็น

ประโยชน์ในการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังได้ทราบถึงตัวแปรที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญสำหรับการบรรลุเป้าหมายทำให้ได้มาซึ่งการเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์ โดยอาศัยการวินิจฉัย การจัดเรียงลำดับปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของที่ประชุมและสถานการณ์ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่าผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความเห็นสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ซึ่งการเขียนโครงการ การกำหนดเป้าหมายมีความชัดเจน ผู้เกี่ยวข้องทุกคนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการ วัตถุประสงค์ และความต้องการของชุมชนและสังคมเป็นอย่างดี และ สุขุม มุกเมือง (2530, หน้า 16-18) ได้กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมเป็นการประเมินให้ได้มาซึ่งเหตุผลที่ช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยเน้นเรื่องเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม ความต้องการ ข้อจำกัด ข้อมูลทั้งหลายเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในการจัดทำโครงการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ รัชชากานต์ เชิงหวอง (2545) ได้ทำการประเมินโครงการฝึกอบรมเตรียมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา พบว่าการประเมินด้านบริบท โดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก และ พระมหาจิต ศรีวิริยกุลชัย (2547) ได้ประเมินโครงการบรรพชาสามเณรและอบรมเยาวชน ภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยพบว่าด้านสภาพแวดล้อมโดยรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก

2. การประเมินปัจจัยป้อน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความเห็นว่ายเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลางซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่าส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ ดังนี้ มีงบประมาณซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ทันตามกำหนด มีงบประมาณจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ครบตามต้องการ งบประมาณการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีเพียงพอ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันมีเพียงพอ มีเอกสาร หนังสือ คู่มือเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเพียงพอ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ในการจัดบริการข่าวสารเพียงพอ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ทางดนตรี กีฬาและนันทนาการเพียงพอ ห้องพยาบาลมีเวชภัณฑ์และอุปกรณ์ต่อนักเรียน และโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดีในการดำเนินโครงการ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษายังไม่ได้ให้ความสำคัญกับโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและขาดการสนับสนุนงบประมาณจากผู้มีส่วนร่วมต่าง ๆ เช่น ผู้นำและองค์กรท้องถิ่น ชุมชน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน สถานศึกษาคควรระดมทรัพยากรเพื่อดำเนินโครงการโดยสร้างให้เกิดการยอมรับและสนับสนุน สอดคล้องกับ กัมพล ผลพฤกษา (2545) ได้กล่าวไว้ว่าการสร้างพันธมิตรจะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างความยั่งยืนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพความสำเร็จของโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในระดับโลกขึ้นอยู่กับความสามารถในการก่อตัวกลุ่มพันธมิตรทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ สนับสนุนให้หน่วยงานต่าง ๆ ที่สนใจมีส่วนร่วมในการพัฒนาโลกเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ส่วนรายการที่สูงกว่าเกณฑ์ ได้แก่ พื้นที่และอุปกรณ์เหมาะสมเพียงพอกับการออกกำลังกาย บุคลากร นักเรียนมีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง บุคลากร นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง บุคลากร นักเรียนมีความรู้เรื่องสุขภาพ สามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ และโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพแก่บุคลากร นักเรียนและชุมชน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะทางสถานศึกษาได้มีการกำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นการส่งเสริมสุขภาพให้แก่บุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เช่น การออกกำลังกายอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 วัน ๆ ละ 30 นาที การให้นักเรียนได้รับประทานอาหารเสริม (นม) ทุกวัน ซึ่งสอดคล้องกับกัมพล ผลพฤตยา (2545) ได้กล่าวถึงแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้านการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ ดังนี้ โรงเรียนส่งเสริมความรู้เรื่องการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพในโรงเรียน จัดให้มีอุปกรณ์และสถานที่เอื้อต่อการออกกำลังกายและเล่นกีฬา โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการออกกำลังกายและนันทนาการของชุมชน โรงเรียนจัดเวลาให้นักเรียนและบุคลากรได้ออกกำลังกายและนันทนาการ

ส่วนครูผู้รับผิดชอบโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความคิดเห็นว่าเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ ดังนี้ มีงบประมาณซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ทันตามกำหนด มีงบประมาณจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ ได้ครบตามต้องการ งบประมาณการดำเนินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีเพียงพอ วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมอาหารกลางวันมีเพียงพอ มีเอกสาร หนังสือ คู่มือ เกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพเพียงพอ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ ในการจัดบริการข่าวสารเพียงพอ มีวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ ทางดนตรี กีฬา และนันทนาการเพียงพอ พื้นที่และอุปกรณ์เหมาะสมเพียงพอกับการออกกำลังกาย ห้องพยาบาลมีเวชภัณฑ์และอุปกรณ์เพียงพอต่อนักเรียน การปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ มีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และโรงเรียนได้รับความร่วมมือจากชุมชนเป็นอย่างดี ในการดำเนินโครงการ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้รับผิดชอบโครงการเป็นเพียงแต่ผู้ปฏิบัติตามนโยบายที่ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดไว้ หากผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญกับโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ไม่กำหนดนโยบาย ไม่กำหนดแนวทางการดำเนินโครงการ ครูผู้รับผิดชอบโครงการก็ไม่สามารถที่จะตัดสินใจในการปฏิบัติได้ในหลายด้านรวมทั้งด้านงบประมาณ ครูผู้รับผิดชอบโครงการไม่กล้าที่จะประสานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง ด้านการส่งเสริมสุขภาพได้อย่างเต็มที่เท่ากับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ กรมอนามัย (2546) ได้กล่าวว่าโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน หมายถึง โครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ ดำเนินการร่วมกันระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และสมาชิกของชุมชน

ส่วนรายการที่สูงกว่าเกณฑ์ ได้แก่ บุคลากร นักเรียน มีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง บุคลากร นักเรียน มีความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ บุคลากร นักเรียน มีความรู้เรื่องสุขภาพสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ และโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ แก่บุคลากร นักเรียนและชุมชน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรและนักเรียนในสถานศึกษา ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการปฏิบัติกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ จึงทำให้บุคลากรและ นักเรียนในสถานศึกษามีสุขภาพสมบูรณ์ แข็งแรง ซึ่งสอดคล้องกับ กรมอนามัย (2546) กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการบริหารจัดการ โครงการส่งเสริมสุขภาพอย่างเป็นระบบในด้านการวางแผน โครงการ การจัดองค์กร การนิเทศติดตาม และการประเมินผลภายใต้การเชื่อมโยงประสานงาน ระหว่างบุคคลต่าง ๆ ที่รู้หน้าที่ชัดเจนทั้งของงานและภาคีต่าง ๆ ในชุมชน

3. การประเมินกระบวนการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา มีความเห็นว่าเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่าส่วนใหญ่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ บุคลากร นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการ โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการดำเนินงานเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด มีแผนการติดตามกำกับประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น การปฏิบัติงานโครงการเป็นไปด้วยความสม่ำเสมอตามขั้นตอน แผนปฏิบัติการ โครงการ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีกิจกรรมครบทุกด้าน และระยะเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมตามแผนมี เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานเพียงผู้เดียว ขาดการมีส่วนร่วมของบุคลากร นักเรียนและชุมชน และอีกสาเหตุหนึ่งอาจเป็นเพราะระยะเวลาในการดำเนินงานโครงการมีน้อยเกินไป ซึ่งสอดคล้องกับ กรมอนามัย (2544 ก, หน้า 14) ได้กล่าวถึง ขั้นตอนสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพว่าจัดตั้งคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนหรือทีมอนามัยโรงเรียน รวบรวมกลุ่มผู้สนใจในงานส่งเสริมสุขภาพและการพัฒนาการเรียนของนักเรียน ประมาณ 8 – 10 คน เพื่อแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน หรือชื่อเรียกอื่นใดที่คล้ายคลึงกัน เช่น คณะกรรมการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คณะกรรมการอนามัยโรงเรียน ทีมอนามัยโรงเรียน คณะกรรมการดังกล่าวอาจประกอบด้วยครูใหญ่ สมาชิกคณะกรรมการโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ผู้แทนองค์กรท้องถิ่น ผู้นำหน่วยราชการในท้องถิ่น และผู้นำองค์กรเอกชนและธุรกิจชุมชน เมื่อบุคคลเหล่านี้ร่วมเป็นคณะกรรมการจะช่วยชี้แนะ โอกาสและแนวปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนรายการที่สูงกว่าเกณฑ์ ได้แก่ แผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความชัดเจน การจัดกิจกรรม โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ และแผนปฏิบัติการโครงการ

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความยืดหยุ่น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีการปฏิบัติได้จริงและเป็นไปตามสภาพปัจจุบัน

ตามความคิดเห็นของครูผู้รับผิดชอบโครงการ พบว่ามีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาในแต่ละรายการพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ กล่าวคือ แผนปฏิบัติการ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความชัดเจน การจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็นไปตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ แผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีความยืดหยุ่น และการปฏิบัติงานโครงการเป็นไปด้วยความสม่ำเสมอตามขั้นตอน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะครูผู้รับผิดชอบโครงการสามารถปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการและระยะที่กำหนดไว้ เนื่องจากครูผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานโครงการอย่างจริงจัง สม่ำเสมอและอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามขั้นตอนสู่โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ดังที่กรมอนามัย (2544 ข) กล่าวว่าสถานศึกษาควรจัดทำแผนปฏิบัติงานการส่งเสริมสุขภาพไว้ในแผนพัฒนาโรงเรียนแต่ละปี โดยกำหนดเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และขั้นตอนการดำเนินงาน และมอบหมายความรับผิดชอบแต่ละขั้นตอนให้ตรงตามทักษะและประสบการณ์ของแต่ละคน ส่วนรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ บุคลากร นักเรียน และชุมชน มีส่วนร่วมวางแผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการดำเนินงานเป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด มีแผนการติดตามกำกับประเมินผลเพื่อปรับปรุงแก้ไขอย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานอื่น และแผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีกิจกรรมครบทุกด้าน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะขาดการนิเทศ ติดตาม แก้ไขปัญหาอย่างสม่ำเสมอ และแผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอาจมีกิจกรรมต่าง ๆ ยังไม่ครอบคลุมเท่าที่ควร

ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนเกี่ยวกับการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน มีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ ได้แก่ การจัดบริการงานอนามัยที่มีผลต่อชุมชน การให้นักเรียนกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่บ้านทุกสัปดาห์ การจัดบริเวณโรงเรียนสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนในชุมชน การจัดให้ครู นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของชุมชน การเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนด้านสุขภาพ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาและชุมชนมีการร่วมมือร่วมใจกันในการส่งเสริมสุขภาพเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัมพล ผลพฤกษา (2545, หน้า 13) กล่าวว่าโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสมควรส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งในหรือนอกโรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน โดยการจัดโอกาสให้บุคลากรดังกล่าวมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียน โดยร่วมคิดร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้ โรงเรียนร่วมกับคณะกรรมการพัฒนางานส่งเสริมสุขภาพในโรงเรียนวางแผน

และประเมินผลด้านการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อมทุกปีการศึกษา ส่วนรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นมาช่วยเหลือชุมชนด้านสุขภาพ การให้บริการความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพที่จัดขึ้นในชุมชน การจัดกิจกรรมให้นักเรียนบริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนในชุมชน และความเหมาะสมในการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของชุมชน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการส่งเสริมสุขภาพ ดังนั้นสถานศึกษาควรประสานงานกับสถานีนอนามัยใกล้เคียงเพื่อขอคำแนะนำต่าง ๆ จากเจ้าหน้าที่ในการส่งเสริมสุขภาพและควรมีการส่งครูผู้รับผิดชอบ โครงการส่งเสริมสุขภาพเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

ส่วนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนมีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ ดังนี้ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพที่โรงเรียนจัดขึ้น การยอมรับข้อเสนอแนะของชุมชนและนำไปปฏิบัติ ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและจัดสิ่งแวดล้อมให้สวยงาม และการส่งเสริมสุขภาพระหว่างโรงเรียนและชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชนในด้านการส่งเสริมสุขภาพจึงเกิดความร่วมมือ ร่วมใจร่วมกระทำเป็นอย่างดี สม่ำเสมอและต่อเนื่อง ส่วนรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ การขอความช่วยเหลือด้านแรงงานจากชุมชน การขอความช่วยเหลือด้านการเงินจากชุมชน การขอความช่วยเหลือด้านวัสดุอุปกรณ์จากชุมชน การเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาพ การเชิญบุคคลในชุมชนที่มีความรู้ความสามารถมาเป็นวิทยากรในโรงเรียน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรดำรงชีวิตอย่างเพียงพอ มีรายได้อยู่ในระดับปานกลางจึงไม่สามารถให้ความร่วมมือเรื่องงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ได้มากมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรรณิกา ประพันธ์ (2544) ได้ศึกษาวิจัยปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี พบว่า ปัญหาในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชลบุรี โดยเฉลี่ยมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยภาพรวมเสนอแนะให้จัดสรรงบประมาณสนับสนุนในทุก ๆ ด้านให้เพียงพอ

ตามความคิดเห็นของกรรมการสถานศึกษาเกี่ยวกับการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าส่วนใหญ่สูงกว่าเกณฑ์ ดังนี้ การจัดบริการงานอนามัยที่มีผลต่อชุมชน การให้นักเรียนกำจัดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายที่บ้านทุกสัปดาห์ การประสานงานกับหน่วยงานอื่นมาช่วยเหลือชุมชนด้านสุขภาพ การจัดบริเวณโรงเรียนสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจแก่ประชาชนในชุมชน การจัดให้ครู นักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของชุมชน การเข้าร่วมกิจกรรมด้านสุขภาพที่จัดขึ้นในชุมชน การเป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือชุมชนด้านสุขภาพ และความเหมาะสมในการมีส่วนร่วมการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพของชุมชน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสถานศึกษาและชุมชนให้การยอมรับซึ่งกันและกัน อาจเกิดจากการประสานความคิดและความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับกลวิธีการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ กรมอนามัย (2544 ข, หน้า 14) ในเรื่องการสร้างหุ้นส่วนและภาคี (Partnerships and Alliances) โดยความสำเร็จในการสร้างโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพขึ้นอยู่กับความสามารถในการประสานความคิดและความร่วมมือระหว่างทุกหน่วยงานของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพราะความร่วมมือจากทุกฝ่ายจะช่วยกันระดมความคิดในการจัดการกับปัจจัยเชิงซ้อนที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สิ่งสำคัญลำดับแรกคือการสร้างภาคีที่ยั่งยืนระหว่างหน่วยงานสาธารณสุข และด้านการศึกษา ร่วมกับองค์กรต่าง ๆ ในท้องถิ่นทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งองค์กรเหล่านั้นต้องเกิดความสนใจในการส่งเสริมสุขภาพโดยโรงเรียนแล้วร่วมกันสร้างกลไกที่เอื้อต่อการวางแผนและดำเนินการ มีการกำหนดตัวบุคคล ซึ่งสามารถรับผิดชอบ ให้เวลา และสามารถทำหน้าที่ในภาคีร่วมกับหน่วยงานอื่นได้ ภาคีที่เข้มแข็งไม่เพียงแต่เป็นการวางรากฐานที่จำเป็นเพื่อการชี้แนะเท่านั้นแต่ยังช่วยในการระดมและประสานทรัพยากรด้วย ดังนั้นเพื่อให้การส่งเสริมสุขภาพโดยโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ภาคีร่วมจึงเป็นหัวใจสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับปฏิบัติ ซึ่งชุมชนและโรงเรียนจะต้องเป็นภาคีหลักในเรื่องนี้

ส่วนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรรมการสถานศึกษามีความเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ ดังนี้ การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับสุขภาพที่โรงเรียนจัดขึ้น การเปิดโอกาสให้ชุมชนเสนอแนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาพ การยอมรับข้อเสนอแนะของชุมชนและนำไปปฏิบัติ ชุมชนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและจัดสิ่งแวดล้อมให้สวยงาม และการส่งเสริมสุขภาพระหว่างโรงเรียนและ

ชุมชนเป็นไปอย่างต่อเนื่อง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าชุมชนให้การยอมรับและมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของสถานศึกษาโดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาขอความร่วมมือใด ๆ ไปยังชุมชนก็จะได้รับการตอบรับและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับ มนตรี บุญธรรม (2543) ได้กล่าวว่าโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้นและศูนย์กลางของการพัฒนาสุขภาพ นักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียนและสมาชิกในชุมชน โดยให้ทางโรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการสร้างความเข้าใจและส่งเสริมให้ชุมชน ผู้ปกครอง และบุคลากรในโรงเรียนได้ร่วมกับหน่วยงานและองค์กรท้องถิ่นเริ่มสร้างสรรค์

ตามความคิดเห็นของนักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ ดังนี้ โรงเรียนมีการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ โรงเรียนมีการจัดเนื้อหาวิชาที่เรียนตรงกับความต้องการของผู้เรียน เนื้อหาวิชาที่เรียนมีความทันสมัยต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน เนื้อหาวิชาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน จัดการเรียนการสอนเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของโรงเรียน จัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนสามารถสร้างเสริมสุขภาพที่ดีให้แก่ตนเองได้ นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนและชุมชน มีสื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนการส่งเสริมสุขภาพอย่างเพียงพอ ความสะดวกในการให้บริการของงานอนามัยโรงเรียน ความสะดวกในการให้บริการห้องพยาบาล จัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม ที่เพียงพอ และจัดให้มีโรงอาหารที่สะอาดและถูกสุขลักษณะ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาได้มีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่ตรงตามสภาพปัญหาปัจจุบันและความต้องการของสังคมและชุมชน การจัดหลักสูตรการเรียนการสอนที่ตรงตามความต้องการของผู้เรียน เพื่อหาวิชาที่เรียนเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประยูร อองกุลนะ (2538) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อสร้างความเข้าใจและร่วมมือในการดูแลสุขภาพของเด็กนักเรียนว่าสถานศึกษาได้ตระหนักถึงการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพ มีการดำเนินกิจกรรมทางการศึกษา 2 ลักษณะใหญ่ ๆ คือ การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรในโรงเรียน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรนอกห้องเรียน โดยครูเป็นผู้กำหนดแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 2 กิจกรรม ดังนั้น ในการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพขั้นพื้นฐาน ให้มีการนำไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ มีความต่อเนื่องที่เป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน ครูต้องนำครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังพฤติกรรมสุขภาพแก่นักเรียน ส่วนรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนการสอน และจัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม ที่สะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษามีบุคลากรน้อย มีภาระงานมากจึงไม่สามารถปฏิบัติงานด้านการส่งเสริม

สุขภาพได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดให้นักเรียนช่วยกันดูแลและทำความสะอาดห้องน้ำ ห้องส้วมอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง

4. การประเมินผลผลิต ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบ โครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความคิดเห็นสอดคล้องกันโดยมีความเห็นโดยรวมเหมาะสม อยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าสูงกว่าเกณฑ์ ดังนี้ ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมบริการอาหารกลางวัน นักเรียนแปรงฟัน หลังอาหารเป็นนิสัย นักเรียนได้รับการบริการดูแลสุขภาพช่องปาก นักเรียนได้รับการดูแลสุขภาพ สะอาดของร่างกาย นักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนมีสุขภาพแข็งแรง นักเรียนได้ร่วมกิจกรรม ป้องกันสารเสพติดในโรงเรียน โรงเรียนได้มีการเผยแพร่ความรู้เรื่องสารเสพติดในโรงเรียน โรงเรียนมีการควบคุมป้องกันโรคให้กับนักเรียน และโรงเรียนได้ให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยแก่นักเรียนและบุคลากรในชุมชน เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาจัดให้มีบริการอนามัยและ สุขศึกษาในสถานศึกษาอย่างครบถ้วนและเพียงพอต่อความต้องการตามสภาพความเป็นจริงจึง เป็นผลทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพที่ดีสามารถดูแลรักษาตนเองในเบื้องต้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสิทธิ์ สารสันต์ (2536) ได้ศึกษาการบริหารโครงการสุขภาพ ในโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าการบริหารโครงการสุขภาพในโรงเรียน ของผู้บริหาร โรงเรียนประถมศึกษา มีการดำเนินงาน อยู่ในระดับปานกลาง โดยสามารถจัดบริการสุขภาพในโรงเรียนได้มากเป็นอันดับหนึ่งรองลงมา เป็นการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่ถูกสุขลักษณะ การเรียนการสอนสุขศึกษา การบริหารปัจจัย ในการบริหารงานสุขภาพในโรงเรียน และการประสานงานเป็นอันดับสุดท้าย

ตามความคิดเห็นของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นสอดคล้องกัน ซึ่งมีความเห็นโดยรวมเหมาะสมอยู่ในระดับมากซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ และเมื่อพิจารณาแต่ละรายการพบว่าส่วนใหญ่สูงกว่าเกณฑ์ ดังนี้ บุตรหลานของท่านมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลสุขภาพเบื้องต้น บุตรหลานของท่านมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสารเสพติด มีการควบคุมป้องกัน โรคต่าง ๆ อย่างถูกต้องในชุมชน มีการควบคุมป้องกันโรคต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอในชุมชน มีการ จัดกิจกรรมควบคุมป้องกันสารเสพติดในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ และบุตรหลานของท่านได้รับ ประทานอาหารกลางวันอย่างมีคุณภาพ เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะโครงการโรงเรียนส่งเสริม สุขภาพเป็นโครงการที่ปฏิบัติได้จริงและเกิดประโยชน์สูงสุดโดยตรงกับบุคลากร นักเรียน และ ชุมชน ทั้งยังเป็นการสร้างนิสัยการรักสุขภาพติดตัวตลอดไปโดยเฉพาะนักเรียนจะมีพฤติกรรม การรักษาและดูแลสุขภาพตนเองติดตัวไปจนโตเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิงเคลแมน และแมคเคก (Winkelmann & McKaig, 1983, pp. 400-403) ได้วิจัยเรื่องความคาดหวัง

ของผู้ปกครองนักเรียนต่องานบริการสุขภาพในโรงเรียน (Parental Expectations of School Health Services) ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองนักเรียนคาดหวังที่จะให้มีบริการสุขภาพที่จำเป็นในโรงเรียน โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนได้รับบาดเจ็บจากการเล่นกีฬา การตรวจวัดสายตา การบันทึกและรวบรวมประวัติสุขภาพ การทดสอบการได้ยิน และการทดสอบตาบอดสี เกี่ยวกับการรักษาพยาบาล ผู้ปกครองคาดหวังว่าโรงเรียนควรให้การรักษาพยาบาล โดยเฉพาะเมื่อนักเรียนได้รับอุบัติเหตุจนทำให้มีกระดูกหัก การให้ภูมิคุ้มกันโรค และการให้คำแนะนำในการใช้ยา เกี่ยวกับการให้สุขศึกษา ผู้ปกครองคาดหวังมากในเรื่องที่ครูควรให้คำแนะนำในการตรวจสุขภาพนักเรียน ในชั้นควรสอนนักเรียนเรื่องอันตรายจากการใช้ยา ส่วนรายการที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ได้แก่ บุคลากรของท่านมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการดูแลรักษาสุขภาพเบื้องต้นสามารถให้คำแนะนำผู้อื่นได้ ชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างเหมาะสม และชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนอาจจะขาดความมั่นใจในตัวเองเกี่ยวกับการดูแลรักษาสุขภาพ ได้แต่เพียงดูแลตนเองและคนใกล้ชิดในครอบครัว เท่านั้นยังไม่กล้า ที่จะแนะนำผู้อื่น ดังนั้นสถานศึกษาควรร่วมกับสถานีนอมนัยใกล้เคียง จัดฝึกอบรมผู้นำนักเรียน ส่งเสริมสุขภาพเป็นประจำทุกปีการศึกษาอย่างน้อยปีการศึกษาละ 1 ครั้ง และควรร่วมมือกับผู้นำชุมชนและองค์กรท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมกีฬาและการออกกำลังกายให้ได้อย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของชุมชน เช่น การแข่งขันกีฬาในระดับหมู่บ้าน ตำบล จัดให้มีสนามกีฬากลางของชุมชน อาจจะเป็นสนามของโรงเรียนหรือลานกว้าง ๆ ของวัดเพื่อเป็นสถานที่นัดพบของคนรักสุขภาพในชุมชนเป็นประจำทุกวัน เป็นไปตามแนวทางการดำเนินงาน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ กัมพล ผลพุดชา (2545) ได้กล่าวว่า โรงเรียนต้องจัดให้มีอุปกรณ์และสถานที่เอื้อต่อการออกกำลังกายและเล่นกีฬา โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการออกกำลังกายและนันทนาการ

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านสภาพแวดล้อม ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ วัตถุประสงค์ของโครงการเหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น

1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการควรเชิญผู้ที่มีประสบการณ์ ความรู้ เช่น เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือ โรงเรียนที่ได้รับรางวัลเกี่ยวกับสุขภาพ มาให้ความรู้เพื่อนำไปกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

1.2 ผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบโครงการควรประชุมหารือกันเพื่อกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและเป็นวัตถุประสงค์ของโรงเรียนโดยเฉพาะ

2. ด้านปัจจัยป้อน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ งบประมาณการดำเนินโครงการมีเพียงพอ ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น

2.1 โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอกับการดำเนินงาน

2.2 โรงเรียนควรขอประเมินเพิ่มเติมจากหน่วยงานต้นสังกัด

3. ด้านกระบวนการ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้รับผิดชอบโครงการมีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ แผนปฏิบัติการโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพมีครบทุกด้าน ซึ่งเป็นอันดับสุดท้าย ผู้ปกครองมีความคิดเห็นในเรื่องการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในรายวิชาการจัดกิจกรรมให้นักเรียนบริการด้านสุขภาพแก่ประชาชน เป็นอันดับสุดท้าย ส่วนการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนในรายวิชาการขอความช่วยเหลือด้านการเงินจากชุมชน เป็นอันดับสุดท้าย กรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นในเรื่องการให้บริการและเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนในรายวิชาการให้บริการความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน เป็นอันดับสุดท้าย และนักเรียนมีความคิดเห็นในรายวิชาการจัดให้มีห้องน้ำ ห้องส้วม ที่สะอาด ไม่มีกลิ่นเหม็น เป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น

3.1 ควรได้มีการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะบรรจุในแผนปฏิบัติการของโรงเรียน และร่วมกันพิจารณาจัดทำแผนให้ครบทุกด้าน

3.2 โรงเรียนควรจัดทำเอกสารเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพเพื่อแจกให้กับนักเรียนนำไปให้ผู้ปกครองได้อ่านเป็นการให้บริการด้านสุขภาพแก่ประชาชนอีกทางหนึ่ง

3.3 โรงเรียนควรสร้างภาพพจน์ใหม่ ๆ เพื่อให้ชุมชนเกิดความศรัทธา

3.4 โรงเรียนควรออกไปให้บริการความรู้ด้านสุขภาพแก่ชุมชน เดือนละ 1 ครั้ง

3.5 โรงเรียนควรทำความเข้าใจกับชุมชนในการขอความช่วยเหลือด้านการเงิน

3.6 ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับห้องส้วมควรจัดให้มีเวรทำความสะอาดวันละ 2 ครั้ง

4. ด้านผลผลิต ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นในรายข้อ คือ ชุมชนให้ความร่วมมือในการแก้ปัญหาสุขภาพของนักเรียนเป็นอันดับสุดท้าย ครูมีความคิดเห็นในรายข้อ คือ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการเป็นไปอย่างทั่วถึงเป็นอันดับสุดท้าย และผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษามีความคิดเห็นเหมือนกัน คือ ชุมชนจัดให้มีกิจกรรมการออกกำลังกายเหมาะสมสม่ำเสมอเป็นอันดับสุดท้าย ดังนั้น

4.1 โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ข่าวสารในเรื่องสุขภาพให้ชุมชนได้รับทราบเพื่อร่วมกันแก้ปัญหาสุขภาพของนักเรียน

4.2 โรงเรียนควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการให้มากขึ้นและเป็นไปอย่างทั่วถึง เช่น การจัดทำเอกสารแจกนักเรียนเพื่อนำไปให้ผู้ปกครอง

4.3 ชุมชนควรจัดให้มีกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การเดินแอโรบิค การเล่นฟุตบอล การตีเบดมินตัน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัญหาในการดำเนินงานของผู้บริหาร โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี ทั้ง 3 เขต

2. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กับความพึงพอใจของผู้ปกครองและกรรมการสถานศึกษา

4. ควรมีการประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดระยองและจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นจังหวัดในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก เนื่องจากทั้ง 2 จังหวัดมีการพัฒนาให้เป็นเขตอุตสาหกรรมเหมือนจังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบกัน

5. ควรประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาทั้ง 175 เขต เพื่อจะได้ทราบข้อมูลผลการวิจัยในส่วนรวม